

~~Monn~~ 13.02.17 - som brev
Leser siden til kirke-ordregad. for orkeu
Høyskolebrevet bispesvalg

Nordstrand 10.02.2017

Til
Kirkerådet
v/direktør Jens-Petter Johnsen
Pb 799 Sentrum, 0106 Oslo

Vedrørende prosedyre for bispevalg

Da jeg har et inntrykk av at det foregår et arbeid med dette for tiden, tillater jeg meg å henge meg på - på bakgrunn av egne erfaringer med fem nominasjoner i tiden 1987-1994. Dette er jo lenge siden, og hører nå nærmest til historien. Likevel kan det faktisk være grunn til å reflektere nærmere over prosessen, også i et slikt tilbakeskuende perspektiv.

Jeg har ikke sett noen grunn til å innhente et eventuelt forslag til en ny bispevalgsprosedyre, da jeg ikke har noe ønske om - fra sidelinjen - å operere som en slags selvbestaltet høringsinstans. Mitt bidrag her blir en form for "et erfarings- og vurderingsnotat" vedrørende bispevalgsordningen i Den norske kirke.

La meg aller først si at noe, og det av viktighet, er vesentlig forbedret fra "min egen tid". Da var du overlatt helt til deg selv, og det var en svært ensom posisjon å være i, mang en gang. Mitt inntrykk er at man etter hvert har blitt stadig mer "tatt vare på", og det har betydning i en så utsatt posisjon som et bispevalg er. Du har jo ikke søkt, men har stilt deg til disposisjon - med alle de utfordringer det fører med seg, ikke minst mediamessig. Før ble du stilt en rekke spørsmål fra journalister, med mer eller mindre kirkelig innsikt. Du skrev ikke selv svarene, og det som kom på trykk kunne være nokså annerledes uttrykt og vinklet enn du selv ville ha gjort det om du hadde skrevet det selv. Dessuten ble det *aldri* på den tid stilt noen spørsmål fra offisielt kirkelig hold! Nå er dette - heldigvis - ivaretatt på en helt annen måte, og ikke minst gjennom de kirkelige organers egne spørsmål, som oftest har en helt annen presisjon enn media sine. Skjønt kanskje kunne noe forbedres nå også? Jeg vet ikke, men jeg tenker ikke minst på det spørsmål jeg selv savnet mest av alt: *Hva er det aller viktigste for deg som bispekandidat?* Eller annerledes sagt: *Hva har du selv på hjertet?*

Det er det jeg ellers mener bør, kan, ja *må* bli bedre, som jeg vil få fokusere på i det følgende. *Først* noe generelt: Enkelt personer eller organer bør ikke ha for mange roller i et bispevalg. Slik er det nå, men - med noe få nødvendige unntak - er det godt mulig å endre på dette. Jeg har noen konkrete forslag når det gjelder dette - i de aktuelle partier nedenfor.

Dernest - og mer konkret et forhold jeg rent personlig måtte forholde meg til i min tid: Hvorvidt det var mulig, både personlig og familiemessig, å være involvert i to bispevalg omtrent på samme tid, dvs. den ene valgrunde var ikke avsluttet før den neste skulle starte opp. Dette ble rett og slett for vanskelig å håndtere, og jeg tror nok at andre vil ha hatt det likedan om de kom i samme situasjon. Jeg måtte melde den avgående biskop i det sistnevnte tilfelle at dette ikke gikk opp for oss som familie.

Av dette trekker jeg følgende konklusjon: To bispevalgrunder bør *ikke* overlappes hverandre på noen måte. Den ene runden bør være *helt* avsluttet, før den neste starter opp. (Jeg leser meg til at så ikke er tilfelle i skiftene når det gjelder Nidaros og Oslo, og er overrasket over det.)

Vedrørende nominasjon.

Ved nominasjon av ny Oslo-biskop i 2004 ble det nominert 7 kandidater. (I tillegg kom det en åttende kandidat, en av de sittende biskoper.) Kirkemøtet 2003 hadde anbefalt en bredere og mer åpen nominasjonsprosess enn tidligere. Kirke departementet fulgte opp ved å legge til rette for en prøveordning. Menighetsmøtene og menighetsrådene foreslo kandidater på såkalt

”fritt grunnlag”. Etter min vurdering er det to særlig interessante forhold knyttet til dette: Det ene er antall kandidater. Det andre er menighetsmøtets deltakelse ved bispevalg. Begge forhold medførte en større bredde i nominasjonsprosessen.

Jeg har sans for *menighetsmøtets* innflytelse, i en startfase av den omfattende prosess som et bispevalg nødvendigvis må være. Her kan hvert menighetslem fremme sin kandidat, eller slutte seg til en annens forslag. Mitt forslag vil være at *hver deltaker på menighetsmøtet* - etter en innledende orienterings/samtalerunde - *skriftlig foreslår ett navn, at de ulike navn samles, telles og innsendes til bispedømmerrådet som en del av bakgrunnen for rådets videre nominasjonsprosess.*

Menighetsrådene - som egne organer - bør derimot ikke delta i denne første fase. De får sin anledning senere til å delta i selve avstemningsprosessen. Jf. ”for mange roller”.

Den ordning at kreti og pleti kan sende inn navn til bispedømmet bør opphøre omgående! Saken er for alvorlig til slike mer eller mindre tilfeldige innspill.

I bispedømmerrådets egen nominasjonsprosess foreslår jeg at det skal *nomineres 7 personer, hvorav maks 4 kan være bosatt i det aktuelle bispedømmet.* Jeg opplever en stadig sterkere utvikling med nærmest utelukkende kandidater fra det aktuelle bispedømmet. Det er en geografisk vridning, som fungerer klart begrensende for utvalg av kandidater. Hertil kommer at mer konservative kandidater / kandidater med et mer klassisk syn i stigende grad synes holdt utenfor. Dagens slagord om at det skal være ”to syn representert i kirken”, synes i praksis ofte å ha trange kår. Og da mener jeg faktisk en representativ bredde, som omfatter mer enn mitt eget personlige/teologiske ståsted! (Om noen skulle tenke noe annet -.) Hvert medlem av bispedømmerrådet har *en* stemme. Avgående biskop deltar i samtalen, men stemmer *ikke*, og erstattes av domprosten, om denne ikke selv er blant kandidatene til stillingen. I så fall erstattes domprosten med den eldste av de øvrige prostene, som ikke selv er kandidat. Jf. igjen – ”de mange roller”.

Ved selve valget har hvert lekt medlem av menighetsrådet *en* stemme. (Prester og andre tilsatte stemmer tilsvarende separat ved egne valgrunder.) De tre som har fått flest stemmer, meldes inn - med stemmetall - til bispedømmets (administrative) valgkomite.

Prestene, prostene og andre vigslete tilsatte avgir hver sin stemme ved separate valg. Professorene bør nå være ute som gruppe. Den senere tid har dette, ikke minst gjennom avisinnlegg, for ofte vist seg å være mer kirkepolitisk enn teologisk motivert.

Ved opptelling av de ulike stemmene bør dette vektes slik:

1.stemmer teller 1, 2.stemmer teller 1/2 og 3.stemmer teller 1/3. Jf. Sverige – over lengre tid.

På bakgrunn av valgresultatet, intervjuer og innhenting av referanser, holder *det lokale bispedømmerrådet* avstemning, og gir sine vurderinger av de tre som har kommet best ut av valgrunden. De øvrige biskoper (også den avtroppende) gir sine skriftlige vurderinger av de samme tre, i prioritert rekkefølge. Det bør for fremtiden være slik at de som innkalles til intervju har anledning til - på forhånd - selv å innhente og levere inn skriftlige referanser fra tre eksterne og seriøse personer som har et godt kjennskap - personlig, kirkelig og teologisk - til den kandidat det måtte gjelde for den enkelte. Det må være *noen* som i en så tung prosess som et bispevalg ”taler vedkommendes sak”! I bispedømmerrådet har hvert medlem *en* stemme, uavhengig av hvor mange medlemmer det er i det enkelte bispedømmerrådet. Avgående biskop deltar i samtalen, men stemmer *ikke*, og erstattes av domprosten, om denne ikke selv er blant kandidatene til stillingen. I så fall erstattes domprosten med den eldste av de øvrige prostene, som ikke selv er kandidat. Jf. tidligere – ”de mange roller”.

Tilsetting foretas av Kirkerådet, hvor hvert medlem har *en* stemme.

Det var vært nevnt at et eget Tilsettingsorgan burde foreta tilsetting av biskoper. Selv er jeg dypt uenig i dette, da det garantert vil bli en kirkepolitisk kamp om hvem som burde sitte i et slikt organ. Da er det langt bedre å benytte seg av de organer en allerede har, og som - stort sett - har fungert godt, bortsett fra de høyst ulike rutiner som åpenbart har vært fulgt på det lokale bispedømmeplan, og som - utenfra sett - har vært for tilfeldige, til dels også urimelige.

Det har også vært nevnt at biskoper burde tilsettes på åremål. Selv anser jeg dette som et svært dårlig forslag, uansett hva åremålstiden måtte være. Dette er ikke noe en har søkt eller "tatt seg til", men noe som er "lagt på en" – en forpliktelse, en skyldighet, som baserer seg på det kall en har gått inn under. Her må hver enkelt selv (også ved hjelp av andre) vurdere hva en skal gjøre, så langt overskudd, helse og krefter rekker. Biskopstjenesten er en utpreget kallsoppgave, og langt mer enn et slags kontraktsforhold - slik jeg ser det.

Med gode hilsener og beste ønsker for en vanskelig, men viktig sak!

